

Σημείωμα του Επιμελητή Σύνταξης

Σε Περίόδους Κρίσης: Μουσική, Αγάπη και Ανθρώπινη Ζωή

Γιώργος Τσίρης

Κατά τη διάρκεια προετοιμασίας αυτού του τεύχους του *Approaches*, σημαντικές κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές αλλαγές έχουν διαδραματιστεί όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλες χώρες ανά τον κόσμο, με συχνά δυσμενείς επιπτώσεις στην καθημερινή διαβίωση των ανθρώπων.

Σε περιόδους κρίσης, όπως η σημερινή, το ερώτημα *‘ποιος είναι ο εν δυνάμει ρόλος της μουσικής στην ανθρώπινη ζωή;’* αποκτά ιδιαίτερη και καίρια σημασία. Τι μπορεί να προσφέρει η μουσική στην προώθηση όχι μόνο της προσωπικής ευεξίας, αλλά και της κοινωνικής ανανέωσης και μεταμόρφωσης; Τι μπορούν να προσφέρουν οι επαγγελματίες μουσικής (όπως μουσικοθεραπευτές, δάσκαλοι μουσικής και άλλοι επαγγελματίες στο πεδίο της μουσικής και υγείας) στις τοπικές κοινότητες εντός των οποίων ζουν και εργάζονται; Σε περιόδους που οι υπάρχουσες κοινωνικές δομές καταλύονται, που τα πολιτικά και οικονομικά συστήματα αποτυγχάνουν, που η ελπίδα, η πίστη και οι κοινωνικοί δεσμοί των ανθρώπων εξασθενούν, τι πραγματικά μπορούν να προσφέρουν οι επαγγελματίες μουσικής;

Καθώς αναζητώ απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα, δύο λέξεις έρχονται κατά νου: *μουσική* και *αγάπη*. Μερικά παραδείγματα έμπρακτης νοηματοδότησης και εφαρμογής αυτών των λέξεων στη ζωή μπορούν να αναζητηθούν στο έργο ανθρώπων με όραμα, όπως η Boxill, ο Geuter και ο Robbins.

«Η μουσικοθεραπεία είναι αγάπη εν δράσει»: αυτά είναι τα λόγια της Edith Boxill (1916-2005), η οποία ίδρυσε το δίκτυο *Μουσικοθεραπευτές για την Ειρήνη* (Music Therapists for Peace¹) κατά τη δεκαετία του 1980 και αφιέρωσε το έργο της στην προώθηση της ειρήνης σε διεθνές επίπεδο.

Σύμφωνα με την ίδια, οι μουσικοθεραπευτές διαθέτουν ανεκτίμητους πόρους, οι οποίοι μπορούν να ωφελήσουν τις ζωές των ανθρώπων πέρα από τα όρια του ‘θεραπευτικού δωματίου’ (Vaillancourt 2011). Η Boxill πίστευε ότι οι πόροι και οι ικανότητες των μουσικοθεραπευτών μπορούν να φέρουν την *«αγάπη εν δράσει»* εντός της παγκόσμιας κοινότητας, και θαρρώ πως δεν αναφερόταν στην αγάπη με τη ρομαντική έννοια της λέξης. Η προοπτική της Boxill φαίνεται να συνάδει με αυτήν του Herbert Geuter² ο οποίος θεωρούσε την αγάπη ως μία συγκεκριμένη ποιότητα *αντίληψης* (Turry 2001). Αυτή η ποιότητα αντίληψης χαρακτηρίζεται από τη θέληση του ενός να κατανοήσει τις ανάγκες και τις δυνατότητες του άλλου.

Αναφερόμενος στην αγάπη και το ρόλο της στη σχέση μεταξύ μουσικοθεραπευτή και πελάτη (θεραπευόμενου), ο Clive Robbins (1927-2011) είχε αναφέρει τα εξής:

«Πιστεύω ότι η στάση ενός [θεραπευτή] για την αγάπη προς έναν πελάτη είναι πολύ σημαντική. Αυτή δεν είναι μια ρομαντική ή συναισθηματική αγάπη. Είναι ανιδιοτελής ή άνευ όρων αγάπη: *Θέλω να είσαι πιο ευτυχισμένος. Σε γνωρίζω. Έχω δεθεί μαζί σου. Θέλω να σε υπηρετήσω έτσι ώστε η ζωή σου να μπορεί να γίνει πιο πλούσια και ολοκληρωμένη. Θέλω να σε υπηρετήσω έτσι ώστε να άρεις τα πράγματα που καταστρέφουν τη μετέπειτα ζωή σου και τις σχέσεις σου. Θέλω να μου μάθεις περισσότερα σχετικά με το πώς είναι να είσαι εσύ...»* (Robbins 2009).

Η δύναμη της αγάπης και ο ρόλος της μουσικής στην έκφραση και επικοινωνία αυτής της δύναμης ήταν συχνό θέμα στις παρουσιάσεις του Robbins. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο που μετά το θάνατό του έχει μείνει στην ιστορία ως «ένα παράδειγμα

¹ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Boxill (1997) και τον ακόλουθο ιστοχώρο: www.musictherapistsforpeace.org

² Ο Herbert Geuter ήταν ο μέντορας του Paul Nordoff και του Clive Robbins (βλ. Simpson 2009).

αγάπης εν δράσει» (Turry 2012). Το έργο του Robbins, της Boxill καθώς και άλλων ανθρώπων με όραμα λειτουργεί ως πηγή έμπνευσης, ιδίως σε εποχές που η δύναμη της αγάπης συχνά αντικαθιστάται από την 'αγάπη' για δύναμη ή εξουσία.

Με τις παραπάνω σκέψεις κατά νου, και σε μια περίοδο κρίσης, σας καλωσορίζω θερμά σε αυτό το νέο τεύχος του περιοδικού. Εδώ θα βρείτε ένα εύρος δημοσιεύσεων συμπεριλαμβανομένων τεσσάρων άρθρων, πέντε βιβλιοκριτικών, μιας ανταπόκρισης από συνέδριο καθώς και μιας σειράς από συμπληρωματικό υλικό: περιλήψεις από ένα προσυνηδριακό σεμινάριο της ISME (2012), μεταφρασμένες περιλήψεις των άρθρων, καθώς και μια λίστα με νέες διεθνείς δημοσιεύσεις και προσεχή δρώμενα.

Καθένα από τα τέσσερα άρθρα αυτού του τεύχους αντλεί από ποικιλόμορφα επαγγελματικά και πολιτισμικά πεδία μουσικών πρακτικών, εστιάζοντας σε διαφορετικές πτυχές αυτών των πρακτικών. Η Tina Warnock γράφει σχετικά με τη χρήση της μη-λεκτικής φωνής στη μουσικοθεραπεία. Αντλώντας από το θεραπευτικό της έργο με μια νεαρή κοπέλα με μαθησιακές δυσκολίες και αυτισμό, η Warnock δείχνει πώς το φωνητικό έργο (voicework) μπορεί να βοηθήσει το άτομο στη δημιουργία σχέσεων με τον εαυτό του, τους άλλους και το περιβάλλον του – μια διαδικασία απαραίτητη για την εξέλιξη και την ευεξία του ατόμου στη ζωή.

Βαίνοντας από ένα πλαίσιο ατομικής μουσικοθεραπείας στο Ηνωμένο Βασίλειο (Warnock) σε ένα εκπαιδευτικό ομαδικό πλαίσιο στη Γερμανία, το άρθρο της Irmgard Merkt παρουσιάζει το έργο της με την ενταξιακή χορωδία *Voices* η οποία αποτελεί τμήμα του προγράμματος *Dortmunder Modell: Musik* στη Σχολή Επιστημών Αποκατάστασης του Πανεπιστημίου TU Dortmund. Σε αυτό το πλαίσιο, η συγγραφέας παρουσιάζει τη φιλοσοφία και το ήθος της χορωδίας, καθώς και τις επιπτώσεις της στην ανάπτυξη μοντέλων πολιτισμικής συμμετοχής που προωθούν την κοινωνική ένταξη ατόμων με και χωρίς ειδικές ανάγκες.

Το άρθρο της Merkt έχει ένα έμμεσο στοιχείο κοινωνικού ακτιβισμού, κάτι που γίνεται ακόμη πιο έκδηλο στο άρθρο των Hannah Linklater και Lewis Forbes όπου περιγράφονται δύο διαπολιτισμικά κοινοτικά προγράμματα μουσικής μεταξύ παιδιών στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και τη Σκωτία. Το έργο των Linklater και Forbes δείχνει την ισχύ της μουσικής ως καταλύτη για κοινοτική αλλαγή και ανάπτυξη κοινωνικών δεσμών μεταξύ δια-εθνικών ομάδων. Η δύναμη της μουσικής για κοινοτική ανάπτυξη, ένταξη και αλληλο-αποδοχή φαίνεται να συνηχεί με το όραμα της Boxill και του Robbins, όπως σκιαγραφήθηκε παραπάνω.

Το όραμα και η πρακτική ωστόσο, χρειάζεται να συνδυάζονται με κριτική σκέψη, αξιολόγηση και συστηματική συλλογή δεδομένων για το έργο του καθενός. Το άρθρο του Martin Lawes φέρνει στο προσκήνιο αυτόν τον συνδυασμό ως ένα ουσιαστικό στοιχείο τόσο για την ανταπόκριση των επαγγελματιών στις σύγχρονες απαιτήσεις για πρακτικές βασισμένες σε τεκμήρια (evidence-based practices), όσο και για την εξασφάλιση χρηματοδότησης για τη συνέχιση και ανάπτυξη των υπηρεσιών που οι ίδιοι προσφέρουν. Πιο συγκεκριμένα, ο Lawes εισαγάγει μια προσαρμογή του αξιολογητικού εργαλείου AQR (Assessment of the Quality of Relationship), το οποίο είναι ειδικά σχεδιασμένο για τη μουσικοθεραπεία και τον αυτισμό (Schumacher & Calvet 2007). Ο συγγραφέας δείχνει πώς η χρήση του εργαλείου αυτού στο χώρο της εκπαίδευσης μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη θεραπευτικών σχεδίων, καθώς και στις τετράμηνες και ετήσιες αναφορές.

Τα άρθρα (καθώς και το υπόλοιπο υλικό) που περιλαμβάνονται σε αυτό το τεύχος αντικατοπτρίζουν όχι μόνο το εύρος των πρακτικών μουσικής (από τη μουσικοθεραπεία, στην ειδική / ενταξιακή μουσική παιδεία και τη μουσική στην κοινότητα), αλλά και τον πλούτο των πόρων που οι επαγγελματίες μουσικής μπορούν να φέρουν στις κοινωνίες μέσα στις οποίες ζουν και εργάζονται. Ας μην παραβλέπουμε λοιπόν τις δυνατότητες που η μουσική και εμείς – ως μουσικά όντα και επαγγελματίες μουσικής – μπορούμε να φέρουμε, ιδίως σε περιόδους κρίσης.

Ίσως, μέσω και εντός της μουσικής, μπορούμε να φέρουμε και να μοιραστούμε μια διαφορετική ποιότητα αντίληψης. Ίσως μπορούμε να φέρουμε την «αγάπη εν δράσει» σε έναν κόσμο όπου η θέληση για εξουσία φαίνεται να επικρατεί. Ίσως μπορούμε να διδαχθούμε ο ένας από τον άλλον πώς είναι να είμαστε στη δική τους θέση και να βρούμε εναλλακτικούς τρόπους συνύπαρξης στον κόσμο. Ίσως μπορούμε να αυτοσχεδιάσουμε. Μαζί. Τώρα.

Βιβλιογραφία

- Boxill, E. (1997). *The Miracle of Music Therapy*. Gilsum, NH: Barcelona.
- Robbins, C. interviewed by Giorgos Tsiris (2009). *On spirituality, music and therapy: An interview with Clive Robbins*. Unpublished interview, 23rd April 2009, London, UK.
- Schumacher, K., & Calvet, C. (2007). The “AQR-instrument” (Assessment of the Quality of Relationship) – An Observation Instrument to Assess the Quality of a Relationship. In T. Wosch & T. Wigram (Eds.), *Microanalysis in Music Therapy: Methods, Techniques and*

Applications for Clinicians, Researchers, Educators and Students (pp. 79-91). London: Jessica Kingsley.

Simpson, F. (2009). *The Nordoff-Robbins Adventure: Fifty Years of Creative Music Therapy*. London: James and James Publishers.

Turry, A. (2001). Supervision in the Nordoff-Robbins Music Therapy Training Program. In M. Forinash (Ed.), *Music Therapy Supervision* (pp. 351-377). Gilsum, NH: Barcelona.

Turry, A. (2012). Thank you, Clive. *Voices: A World Forum for Music Therapy*, 12(2), Special Section: In Memory of Clive Robbins 1927-2011. Retrieved on 29 November 2012, from <https://normt.uib.no/index.php/voices/article/viewArticle/652/539>

Vaillancourt, G. (2011). Music Therapists for Peace: A rebirth. *Voices: A World Forum for Music Therapy*. Retrieved on 12 November 2012, from <http://testvoices.uib.no/?q=fortnightly-columns/2011-music-therapists-peace-rebirth>

Προτεινόμενη παραπομπή:

Τσίρης, Γ. (2012). Σε περιόδους κρίσης: Μουσική, αγάπη και ανθρώπινη ζωή. *Approaches: Μουσικοθεραπεία & Ειδική Μουσική Παιδαγωγική*, 4(2), 79-81. Ανακτήθηκε από το <http://approaches.primarymusic.gr>